

Ο **Γιάννης Μαραγκουδάκης** (Διευθυντής της Νομικής Υπηρεσίας του ΑΠΟΛΛΩΝ), επιφορτισμένος με την κεντρική ομιλία του νομικού μέρους του Διεθνούς Συνεδρίου, αφού απέδειξε την αδυναμία της αγοράς να αυτορυθμιστεί, παρουσίασε ένα **λεπτομερές νομοθετικό πλαίσιο** που διασφαλίζει τα δικαιώματα των δικαιούχων, βασισμένο σε τρεις πυλώνες : **Αποζημίωση, Συναίνεση και Διαφάνεια.**

Ένα δικαίωμα Αποζημίωσης ανεπίδεκτο παραιτήσεως, ανεκχώρητο και υποκείμενο σε υποχρεωτική συλλογική διαχείριση από Οργανισμούς Συλλογικής Διαχείρισης Δικαιωμάτων (ΟΣΔ), με την επισήμανση ότι αφ' ενός οι εκδότες και οι παραγωγοί δεν μπορούν να αδειοδοτούν προϊόντα τεχνητής νοημοσύνης (TN) χωρίς τη ρητή συναίνεση των δικαιούχων που εκπροσωπούν, και αφ' ετέρου ότι συμβατικοί όροι ενδεχομένως απαρχαιωμένων συμβάσεων που επιφυλάσσουν σε εκείνους κάθε δικαίωμα για μορφές εκμετάλλευσης που τυχόν ανακαλυφθούν στο μέλλον είναι ανίσχυροι. Με την πρόσθετη επισήμανση ότι και η **προσβολή της προσωπικότητας των δικαιούχων** θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο ενός δικαιώματος αποζημίωσης. Το εν λόγω δικαίωμα αποζημίωσης θα μπορούσε να αποτελείται από **δύο διακριτές αξιώσεις.**

Ένα τέλος ή εισφορά (levy) για τα δεδομένα εκπαίδευσης των συστημάτων TN (input) έναντι των εταιρειών τεχνολογίας και των πλατφορμών TN, συνιστάμενο σε ποσοστό του μεικτού παγκόσμιου εισοδήματός τους, καταβλητέο προς μια κοινωνία δικαιούχων ΟΣΔ σε εθνικό επίπεδο και **διανεμητέο μεταξύ των μελών τους σε ίσα μέρη** (δεδομένου ότι το ρεπερτόριο εκάστου μέλους θα μπορούσε να είχε χρησιμεύσει για την εκπαίδευση των συστημάτων TN, χωρίς να γνωρίζουμε το ακριβές ποσοστό σε κάθε περίπτωση).

Μια αμοιβή (fee) για το παραγόμενο προϊόν TN (output) έναντι των τελικών χρηστών, βάσει του αμοιβολογίου εκάστου ΟΣΔ, ύψους όχι κατώτερου μιας ανθρώπινης δημιουργίας για την ίδια χρήση, καταβλητέο σε κάθε ΟΣΔ χωριστά και διανεμητέο μεταξύ των μελών του βάσει του εκάστοτε μεριδίου αγοράς (δεδομένου ότι η χρήση του παραγόμενου προϊόντος TN αποτελεί αναπαραγωγή των κριτηρίων της αγοράς στον τόπο και τον χρόνο).

Ως προς τα **συστήματα αδειοδότησης (ή εκδήλωσης Συναίνεσης)** επισημάνθηκε μια βασική διαφωνία : οι δικαιούχοι υποστηρίζουν ένα σύστημα που βασίζεται στη χρήση των δεδομένων του έργου τους από τις εταιρείες TN κατόπιν ρητής και συνειδητής συναίνεσεως προ πάσης χρήσεως (**opt-in system**), σύμφωνα με το σύστημα της παραδοσιακής αδειοδότησης της διανοητικής ιδιοκτησίας, ενώ οι εταιρείες τεχνολογίας και οι πλατφόρμες TN υποστηρίζουν ένα σύστημα που θεωρεί ότι η συναίνεση των δικαιούχων για τη χρήση των δεδομένων του έργου τους έχει δοθεί εκτός εάν έχει εκδηλωθεί συγκεκριμένη αντίρρηση (**opt-out system**). Βεβαίως, το τελευταίο εν λόγω σύστημα αδειοδότησης **δεν είναι**

συμβατό με τη διεθνώς νομοθετημένη δοκιμή των τριών σταδίων (**three-step test**) σχετικά με τη νομιμότητα θέσπισης περιορισμών και εξαιρέσεων στην πνευματική ιδιοκτησία, δεδομένου ότι οι περιορισμοί και εξαιρέσεις έχουν ιδιαίτερως ευρεία εφαρμογή, παραβιάζοντας την κανονική εκμετάλλευση του έργου με τη στέρηση από τους δικαιούχους σημαντικής πηγής εισοδήματος και προκαλώντας δυσανάλογη προσβολή στα έννομα συμφέροντά τους.

Παρ' όλα αυτά, υποστηρίχθηκε ότι το **εν λόγω σύστημα αδειοδότησης (opt-out system) θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση ενός λελογισμένου συμβιβασμού μεταξύ των δικαιούχων και των εταιρειών TN**, αφού στην αντίθετη περίπτωση κάθε ΟΣΔ διεθνώς θα έπρεπε να προβεί σε διαπραγμάτευση με κάθε εταιρεία τεχνολογίας και πλατφόρμα TN χωριστά, εγχείρημα ιδιάζουσας πολυπλοκότητας και αμφίβολου ουσιαστικού αποτελέσματος, ενώ η δήλωση εξαίρεσης (opt-out) προβλέπεται ήδη ως δυνατότητα στις χώρες όπου εφαρμόζεται η εξαίρεση εξόρυξης δεδομένων (**Text and Data Mining exception**) για μη εκπαιδευτικούς σκοπούς, δηλ. για εμπορική χρήση. Βεβαίως, υπό την εν λόγω εκδοχή, θα έπρεπε κάθε δικαιούχος να έχει δικαίωμα υποβολής δήλωσης εξαίρεσης (ακόμη και επί δικαιώματος υποκείμενου σε υποχρεωτική συλλογική διαχείριση, του ηθικού δικαιώματος υπερισχύοντος) ενώ η απλή διαδικτυακή ανάρτηση της δήλωσης εξαίρεσης από κάθε ΟΣΔ θα έπρεπε να αρκεί. Επίσης, θα έπρεπε να δημιουργηθεί ένα **διεθνές αποθετήριο έργων που έχουν εξαιρεθεί από τη χρήση TN**.

Επισημάνθηκε ιδιαίτερα ότι **τυχόν αναδρομική ισχύ της δήλωσης εξαίρεσης προσκρούει στην ομολογούμενη αδυναμία απομάθησης (unlearning) των συστημάτων TN**. Για τον λόγο αυτόν, μόνη αξίωση μπορεί να είναι η αποζημίωση και όχι η επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση. **Η μη αναδρομικότητα της δήλωσης εξαίρεσης αποτελεί σημαντική αδυναμία του εν λόγω συστήματος αδειοδότησης (opt-out system)**.

Για την αποτελεσματική προάσπιση των δικαιωμάτων των διαδίκων επί τυχόν αντιδικίας, προτάθηκε η **θέσπιση ενός μαχητού τεκμηρίου αντιστροφής του βάρους της απόδειξης χρήσης προϊόντων TN**, ώστε οι εταιρείες τεχνολογίας και οι πλατφόρμες TN ως εναγόμενοι να φέρουν το βάρος της απόδειξης της μη παραβίασης των δικαιωμάτων των δικαιούχων ως εναγόντων και όχι το αντίστροφο. Σε διαφορετική περίπτωση κάθε ενάγων θα έπρεπε να προσκομίσει μουσικολογική μελέτη για κάθε μουσικό έργο ή ηχογράφημα προς απόδειξη του ισχυρισμού του ότι χρησιμοποιήθηκε παρανόμως για την εκπαίδευση των συστημάτων TN, γεγονός πρακτικώς αδύνατο.

Προκειμένου να ικανοποιηθεί η αξίωση του κοινού και των δικαιούχων να γνωρίζουν εάν ένα έργο αποτελεί προϊόν TN, **στο πλαίσιο του αιτήματος της Διαφάνειας, προτάθηκε η ανάγκη αποτύπωσης ότι ένα έργο αποτελεί προϊόν**

TN με την εισαγωγή ενός υδατογραφήματος στη φυσική μορφή των προϊόντων ή των απαραίτητων στοιχείων μηχαναγνώσιμων μεταδεδομένων στην ηλεκτρονική τους μορφή, που θα πιστοποιούν όχι μόνον την παραγωγή του προϊόντος με TN αλλά και την **ποσόστωση της επίδρασης του έργου κάθε δικαιούχου** στην παραγωγή του.

Μάλιστα, δεδομένου ότι οι εκτελεστές καλλιτέχνες θα πληγούν περισσότερο από την αναμενόμενη μείωση εσόδων των ΟΣΔ λόγω της TN, θα έπρεπε να στραφούμε σε νέες πηγές εσόδων συγγενικών δικαιωμάτων.

Πρώτον, **με την εφαρμογή ενός δικαιώματος αποζημίωσης επί μετάδοσης ψηφιακού περιεχομένου μέσω δικτύου σε συνεχή ροή (streaming), ανεπίδεκτο παραιτήσεως, ανεκχώρητο και υποκείμενο σε υποχρεωτική συλλογική διαχείριση από Οργανισμούς Συλλογικής Διαχείρισης Δικαιωμάτων (ΟΣΔ)**, όπως αναλόγως ισχύει για το πνευματικό δικαίωμα, επί πλέον τυχόν υφιστάμενων προβλέψεων συμβάσεων μεταξύ εκτελεστών καλλιτεχνών και παραγωγών.

Δεύτερον, **με τη θέσπιση της υποχρέωσης απόδοσης συγγενικών δικαιωμάτων επί ζωντανών εμφανίσεων**, όπως ισχύει για το πνευματικό δικαίωμα, δεδομένου ότι η επιλογή σχεδόν κάθε ζωντανής δημόσιας εκτέλεσης μουσικών έργων λαμβάνει χώρα βάσει της απήχησης των πρωτότυπων ηχογραφήματων, στην παραγωγή των οποίων συνέβαλαν εκτελεστές καλλιτέχνες (μουσικοί και τραγουδιστές) διαφορετικοί από εκείνους που τα ερμηνεύουν ζωντανά επί σκηνής και οι οποίοι δεν λαμβάνουν καμία αποζημίωση για την υπεραξία του αρχικού προϊόντος τους.

Τρίτον, **με την ένταξη των ενορχηστρωτών στους δικαιούχους πνευματικών δικαιωμάτων**, σε συνδυασμό με στοχευμένη αύξηση του αμοιβολογίου των ΟΣΔ πνευματικών δικαιωμάτων ήχου διασφαλίζοντας ότι δεν θα θιγούν τα δικαιώματα των συνθετών, δεδομένου ότι, παρ' ότι η ενορχήστρωση αποτελεί συμβολή ζωτικής σημασίας στην παραγωγή ενός ηχογραφήματος, εν τούτοις δεν παράγει δικαιώματα.

Τέλος, **με την κατάργηση κάθε νομικής πρόβλεψης, όπου ισχύει, για τη διανομή των συγγενικών δικαιωμάτων ήχου μεταξύ παραγωγών φωνογραφήματων και εκτελεστών καλλιτεχνών σε ίσα μέρη**, δεδομένου ότι αφ' ενός οι μουσικοί και οι ερμηνευτές δεν έχουν κοινή εκπροσώπηση ούτε σε σωματειακό επίπεδο ούτε σε επίπεδο ΟΣΔ, και αφ' ετέρου οι παραγωγοί ηχογραφήματων δεν προβαίνουν πλέον σε επενδύσεις για την κυκλοφορία υλικών φορέων. **Αίτημα των εκτελεστών καλλιτεχνών αποτελεί η διανομή των συγγενικών δικαιωμάτων ήχου σε ίσα μέρη μεταξύ των δικαιούχων αυτών, ήτοι σε ποσοστό ενός τρίτου για κάθε κατηγορία: παραγωγοί, μουσικοί, ερμηνευτές.**

Ολοκληρώνοντας, την κεντρική του ομιλία, ο Γιάννης Μαραγκουδάκης συμφώνησε ότι η ΤΝ όπως εφαρμόζεται έως σήμερα αποτελεί τη ‘μεγαλύτερη κλοπή του αιώνα’, χαρακτηρίζοντάς την ως ευθεία επίθεση κατά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μάλιστα, καλώντας σε δράση, μνημόνευσε τον **Camus** που είχε γράψει «**Κι αν το Μηδέν είναι η μοίρα μας, ας μην το κάνουμε να είναι Δίκαιο**».